

N:o 16.

Redaktör: ADOLF LINDGREN.
Förläggare: HUSS & BEER.

Stockholm den 15 Augusti 1883.

Pris: Helt år 6 kr. Halft år 4 kr.
Kvartal 2 kr. Lösnr 25 öre.

Årg. 3.

F. von Flotows Minnen.

II.

En soaré hos marquis de Custine.

Marquis de Custine, bekant genom flera litterära verk, hvaribland det om Ryssland väl är det mest betydande, egde en anseelig förmögenhet, ett aristokratiskt namn och ett vackert hotell i Paris. Han gaf präktiga, mycket besökta soaréer, der man träffade de berömdaste storheter inom konsten och vetenskapen.

Jag minnes ej på hvems rekommendation jag, som då var alldeles okänd, fick en inbjudning till denna krets af berömda och utvalda. Herr markisen sjelf kände jag endast till namnet, jag deremot var för honom alldeles främmande. Det redan omtalade franska bruket att låta betjenten uppropa i salongen namnet på hvarje gäst, som anländer, skulle hjälpa mig att lära känna de storheter, som infunno sig.

För att ingen skulle undgå mig, beslöt jag att vara den förste i hôtel de Custine. Jag var också den förste, och det till den grad, att icke en gång den anmälände tjenaren var tillstädes i förmaket, hvarför jag kom oanmäld in i salongen. För markisen, som vänligt kom mig till mötes, nämde jag mitt namn och presenterade mig som tysk. Han märkte straxt min förlägenhet öfver att ha kommit så tidigt och kände sig manad att komma mig till hjälp med en älskvärd anmärkning, i det han yttrade sig med beröm om mina landsmäns punktlighet, särdeles de tyska konstnärernas. De sökte aldrig, när de kommo in i en salong, att göra större effekt genom att låta vänta på sig. — — —

Stund efter stund kommo nu anmälningarne, och jag hörde namnen: Horace Vernet, den berömda bataljmålaren, som liknade en beduinhöfding med sin mörka färg; derefter bildhuggaren baron Marochetti, en ännu ung men redan berömd konstnär; hans konstbroder greffe von Nieuwerkerke; marinmålaren Gudini; Tis-

sot, lärdd och medlem af Institut de France; författaren Balzac; Appert, som blifvit kallad fångarnes välgörare på grund af sin verksamhet för förbättringen af de franska straffanstalterna; violinisten Artôt och violoncellisten Franchomme. Slutligen hörde jag uppropas namnet Chopin, och denna personlighet lade beslag på hela mitt intresse. Han förekom mig lifdande och nervöst orolig, temligen lång till figuren men på samma gång sjukligt mager. Han gick hastigt fram till markisen, och jag hörde honom sagta fråga denne: »kommer hon?»

»Jag hoppas det», blef svaret.

Jag bad en af herrarne vid min sida upplysa mig om, hvem man vidare väntade.

»Vet ni icke det», svarade han, »att baronessan du Devant väntas?»

Då han fann mig ganska okunnig om, hvad betydelse detta namn hade, tillade han: »Baronessan du Devant är ju den berömda författarinnan, som kallar sig Georges Sand.»

Detta namn var mig väl bekant, jag hade både läst och beundrat de flesta af hennes romaner. Under samtalets lopp fick jag dessutom veta af min vänlige granne, att Georges Sand först vid en mognare ålder inträdt på författarebanan och att hon lefde skild från sin man. Den bekante literatören Sandeau hade varit den förste, som uppdagat hennes stora talang, som gjort henne uppmärksam derpå och ledt hennes första steg på vägen till utmärkelse. Af tacksamhet hade hon till pseudonym antagit första hälften af hans namn och undertecknat sina verk med »Sand». För tillfället var hon oense med sin vän och beundrare, och af den orsaken var han väl icke med i hôtel Custine.

Hvad som af denna berättelse är sant eller diktadt vill jag låta vara osagdt, men jag hörde det med några få förändringar af flera andra.

På en vink af en sin betjent skyndade marquis de Custine ut och visade sig straxt derefter med en dam under

armen, hvarefter den anmälände tjenaren ropade med stentorstämma:

»Madame Georges Sand!»

Alla skyndade henne till mötes.

En hvar ville vara den förste att helsa på henne eller ock att bara få se den firade. Åt en gaf hon ett leende, åt en annan ett vänligt ord, och åt de mest gynnade räckte hon sin hand.

Till dessa sista hörde äfven Chopin.

Sedan den första rörelsen lagt sig, hade jag lyckan att eröfra mig en god plats, från hvilken jag kunde betrakta den firade författarinnan. Vacker var hon icke och ej mera ung; jag kunde ej finna någonting ovanligt i hennes yttre.

Konserten begynte; efter ett par nummer blef Chopin ombedd att spela. Han föredrog en af sina täcka mazurkor. Hans vänner påstodo, att denna afton låg det mera känsla och djup i hans spel än annars. Jag hade aldrig förr hört Chopin och kunde således ej hafva någon mening härom, men jag var hänryckt öfver hans spel.

Då Chopin slutat, inträdde en längre paus, och då hände sig någonting för den tiden otroligt: Georges Sand begärde en cigarr. Icke en af de der papperscigaretterna med parfymradt innehåll, nej en verklig stor karlcigarr.

Man skall ha lefvat på trettitalet i Paris för att kunna förstå hvad intryck en sådan begäran, och detta till af ett fruntimmer, skulle göra på den hos marquis de Custine församlade haute volée.

Vi ungt folk undveko på det noggrannaste att påminna om cigarrök, då vi närmade oss ett fruntimmer. Vi rökte ej en gång på morgonen samma dag vi skulle i societet om aftonen. Sedan dess har det nog blifvit annorlunda i Paris. Den cigarr Georges Sand hade begärt anlände, dörrarna öppnades till trädgården och föreställningen begynte.

Utrustad i hatt och kappa mot kolden derute gick den berömda damen opp och ned utan att njuta af någons sällskap och blåste väldiga rökskyar i luften.

Fullkomligt obekymrad höll hon stånd mot de hundra ögon, som riktades på henne genom fönstren. De unga damerna funno det originelt, de äldre opassande, de unge männen voro hänryckte, de gifte herrarne voro oroliga och bekymrade öfver detta daliga exempel.

Liksom allt annat i världen tager en ända, så ock madame Sands cigarr. Hon kastade bort stumpen och vände åter till sällskapet.

Nu blef Chopin uppfordrad att ännu en gång föredraga något. Till en början afböjde han det, sedan förklarade han att han ville improvisera.

Ett allmänt bravo belönade honom på förhand. Han var just i begrepp att börja, då han reste sig igen och visade till markisen, att han endast kunde hemta sin ingivelse ur den berömda författarinns ögon, man skulle bedja henne att sätta sig midt framför honom. Georges Sand efterkom uppmaningen och tog plats vid ändan af flygeln, kastande på den musikaliske improvisatören en lång blick, som besvarades af honom, i det han begynte.

De andra dödliga eller »dödliga»* stodo eller suto i en ring omkring. Förväntningarna voro spända till det yttersta.

Det är väl nu 40 år sedan dess, men ännu minnes jag Chopins improvisation, som om det varit i går. Han begynte med flygelns djupaste bastoner och frambragte med användande af pedalen en bullrande åska, derpå gick han öfver till en melodi i moll och slutade det hela med en särdeles briljant triumfal sats.

Ett ändlöst jubel från hans åhörare och en varm handtryckning af Georges Sand, som såg mycket smickrad ut öfver den ovation Chopin gifvit henne, blef den store virtuosens lön.

Han reste sig, synbarligen slapp och utmattad, från flygeln.

Sällskapet bröt upp, och jag rekommenderade mig, förtjust öfver att i marquis de Custine ha funnit en fulländad kavaljer, att ha hört den berömda Chopin spela och fått se Frankrikes berömdaste författarinna röka cigarr.

—♦—
Ett sätt. En ung fransk greve, som förlovat sig med dottern i en högaristokratisk och konservativ familj, önskade snart att kunna slå upp förlofningen. För att nå detta mål behöfde han endast en afton, då han besökte sina tillkommande svärföräldrar, slå sig ned vid pianot och spela och sjunga Marseillaisen. Den gamla markisinnan fick slag, fästmon dånade och fadern körde ut honom, med tillsägelse att aldrig återkomma.

—♦—
Ett intressant porträtt af Mozart har genom Franz Hanfstängels i München utmärta fotografiska efterbildning kommit till publikens kännedom. Det är 1787 tecknad efter naturen af Doris Stock och befinnes sig i hofkapellmästaren Eckerts i Berlin ego. Mozart framställes här med vida mindre milda och barnsliga drag, än man blifvit van att se honom. Detta hufvud framblickar energiskt, utomordentligt klokt och tämligen skarpt.

* Medlemmarne af Institut de France.

Vår Gud är oss en väldig borg.

II.

Ingen annan kyrklig melodi har af äldre och nyare komponister, från Joh. Walter till och med — Rich. Wagner, blifvit så mångfaldigt använd i olikartade tonsatser, som vår nu omhandlade. Hon har varit en tändnål för ständigt nya inspirationer. Det kan ju icke falla oss in att vilja upprätta någon fullständig förteckning öfver alla dessa fall, — hvilket skulle öfverstiga våra krafter, samt dess utom blifva ett, ehuru vidlyftigt, dock alltid ofullständigt arbete. Några märkligare må omnämnas.

Den äldsta bekanta tonsättningen öfver melodien är af Johann Walter († 1555), på hvars original Luther egenhändigt skref: »hat mir verehret mein guter Freund Herr Johann Walter, Componist Musicae zu Torgau, dem Gott genade, 1530, Martinus Luther». Dernäst anses Johann Kugelmans trestämmiga bearbetning från år 1540, för två sopraner och tenor, med melodien i sistnämnda stämma — såsom närmast i ålder. Här inträder eantus firmus efter en kort inledning af sopranerna, hvilka imitationsvis vid början af hvar versad föruttyda och sedan ledsaga den. På samma sätt anordnad är Georg Rhau's fyrstämmiga tonsats från 1544, med melodien i basen. Det ovanliga läget, i grundstämman, i dessa begge satser anses härröra af de båda tonsättarnes likstämmiga uppfattning, att den djerfva, manliga och hjeltomodiga sinnesart, som uttalar sig i psalmen och dess sångton, äfven vore den fasta orubbliga grund, på hvilken hos de evangeliske den goda saken berodde. »Mera träffande hafva text och melodi aldrig blifvit förklarade än i Johann Eccards (1553—1611) femstämmiga harmoniska behandling, hvilken på det uttryckligaste återger den deri glödande inspirationen, tillika med det djupa allvaret, den helga friden hos ett gudaingifvet sinne» (v. W.). Vidare märkes Agricolas († 1556) fyrstämmiga sats, med melodien i tenoren. Stefan Mahu (före 1568) har i femstämmig figurativ imitationssats melodien likaledes i tenoren. Hos den lärde Seth Calvisius (Harmoniae canticorum ecclesiasticarum 1597), heter det, på tal om melodier, att »den helige Ande sjelf varit directorn och verkmästaren, såsom, utom vid många andra, med beundran kan förnimmas vid den fröjdefulla tonen till Ein' feste Burg ist unser Gott». Hos Bartholomeus Gesius, den förres samtida, se vi, för första gången, vår melodi underkastad förändring, genom tillsats af ♯ på åtskilliga ställen, hvaraf följer förvänd modulation och vanställning. I Musæ Sioniae (1609) af Michael Prätorius förekommer hon i vexlande fugerade sättningar för orgel. Af Hans Leo Hassler († 1612) finnes en enkel karakteristisk behandling för sångstämmor; dylika skrefvo äfven Melchior Franck (1580—1639), Michael

Altenburg (1583—1640) m. fl. Den märklige koraldiktaren Johann Crüger (1598—1662) har efterlemnadt henne i ett ganska storartadt partitur med fyrstämmig kör och fem obligata basuner. Wolfgang Carl Briegel (f. 1626), bekant som utgifvare af »Das grosse Darmstädter Canticale» (1687, en koralbok, hvari melodierna voro reviderade, d. v. s. omgjorda och — förderfvade) använde, påverkad af det italienska, då redan i Tyskland allmänt utbredda, ytliga eller teatraliska maneret i kyrkomusik, vår koral i en af sina Evangelische Gespräche på ett helt och hållet konsertmässigt sätt, utan skynt af pietet. Hans lefvande motsats var Joh. Seb. Bach (1685—1750). Honom tillerkännes historien i fråga om storartadt, konstnärlig anläggning och utförande i behandlingen af Ein' feste Burg — uti Cantaten af samma namn — med rätta högsta priset; vid sidan af hvilken Mendelssohn-Bartholdy's Reformations-symfoni, byggd på samma tema, måste träda i skuggan.

Giacomo Meyerbeer's effektrika användande af Luthersången i operan Hugonotterna är, som man vet, också ganska märkligt. * Inledningen, tematiskt grundad på de begge första rytmerna, med vältänt anordning och sköna klangskiftningar, bringar mot slutet koralmotivet i ouppörlig stegring i förminskadt och i dubbelt förminskadt tidsvärde (per diminutionem). Alt emellanåt förekommer koralens början i Marcells roll, afsjungen i midten af första akten af honom fullständigt; i femte akten upptages den af kvinnokörer, som afbrytas af framstörtande, mordlystne katoliker, och i slutscenen höras de första takternas herrliga toner af Valentin, Raoul och Marcel i en kraftfull unison uppstämmas till ett Hosanna, som midt bland mördarnes vapen uttalar offrens dödsförakt.

Vid mångfaldiga såväl enskilda som ock mera högtidliga tillfällen har denna »lutherska kyrkans ädelsten» blifvit begagnad till lifvande af tro, hopp och mod. ** Att den inom svenska krigshären, särdeles såsom förberedelse till större fältslag, blifvit afsjungen är allmänt känt; så af

* Langb. Kirchenl., s. 92, innehåller, att under religionsförföljelserna i Frankrike särdeles i Paris, flera af de med plågor och grym död hemsökte protestanterna till sin tröst jemte vår ps. no 135, uppstämde sången: Vår Gud är oss en väldig borg.

** »An. 1631, såges thenna Psalm vara sunnen utur Kyrkomuren i Stetin af en Prestman, som ther i 4 åhr stått inmemurad för then ifwer han brukat i vår rena Evangeliska Religions försvarande; hvilket någre af våra Swenska, som then tiden hade samma stad inlagit och ibland them salig Öfwerst-Lieutnanten Herr Jöns Hjerta, sjelfva icke allenast, några dagar å rad, med egna öron hördt, utan ock vidare förspordt vara sant, så the efter vndfångit lof, muren öppnade och samma Prest vtogs; then ther, sedan han dem berettet hwad någe og fegnad honom i thet tronga rummet till skyndad war och huruledes han af twenne hwita dufwor blifwit styrkt och vplyster, på femte dagen thereafter afsomnade.»

Ur Högmarcks Psalmopoeographia (anfördt af Beckman).

Gustaf II Adolf före slaget vid Leipzig den 7 sept. 1631 och den 6 nov. följande år vid Lützen; så äfven af Karl XII. Också isynnerhet vid högtidliga tillfällen, särdeles jubelfester, så inom som utom Sverige har denna Luthers psalm varit till begagnande föreskrifven, bl. a. den 18 februari 1846 såväl i Wittenberg som Stockholm, Upsala och Lund vid trehundraåra minnesfesten af Luthers dödsdag; * vid Gustaf Adolfs-festen sistlidet är i Stockholm m. fl. städer. — Ett planschverk, kalladt Skånska Herregårdar, innehåller en år 1747 uppsatt berättelse, huruledes nära Skarhult Sten Bengtsson vid återvägen från kyrkan en juldag genom sjungande af ps. Vår Gud är oss en väldig borg räddade sig från »pysslingar».

* * *

Det är med ett visst vemodsfyllt intresse som man iakttagert den af olika tiders koralförbättrare mot vår melodi föröfvade åverkan, ett öde som hon fått dela med så många sina olyckskamrater. Längre, ja i sekler, tycktes nemligen dessa »handfasta karlar», de der ock koralboks-författare kallas, hafva fått försynens särskilda tillåtelse att groft handskas med den helga sångens fagra alster, med den påföljd att dessa älskliga blommor snart förflorade sin doft, sin lifskraft och sitt behag. Att den musikhistoriska vetenskapen numera skipat rättvisa och till deras rätta värde uppskattat de handverksmässiga åtgörandena, näpst och bränmärkt det pietetlösa förfarandet, beklagat och utdömt det degenererade i hela riktningen, samt i och med detsamma beredt en ny framtid för den lutherska församlingssången, derom tyckas, märkligt nog, åtskilliga, som tagit till orda i denna sak, vara så godt som alldeles okunnige, och det synes i sanning ganska litet hedrande för vårt land, när, såsom ej länge sedan skett, representanter för universitetslärdomen, i stället för att medelst densamma söka hägna och befordra det sanna och sköna äfven uti kyrkosång, helt framtida draga vapen för det historiskt längesedan utdömda. Må de, hvilka verkligen önska se koralfrågan löst, derutaf hemta nödig erfarenhet och ej underlåta att taga hindren och motståndet med i räkningen, hvilka måste undanröddas och bekämpas, enär just bland s. k. lärdomsljus de finnas som ej akta under sin värdighet att medelst slagkraftiga fraser söka dölja sin bristande sakkunskap, sin oförmåga att följa med tiden.

Från år 1687, utgiftsåret för »Darmstädter Cantional», brukar man datera kyrkosångens försämring. Denna försämrades af att man förfor »hvarken enligt bestämda grundsatser eller med akt-

ning för egendomligheten hos de herrliga sångens minnesmärken från en svunnen tid». Man ändrade rytmen, man ändrade tongången, lade till och tog ifrån. Utsträckta på det likformiga tidsmanérets Prokrustesbädd beröfvades melodierna deras uttryck, enfaldiga förmedlingsnoter inskötos här och der och — det befängdaste af allt — man trodde sig göra Gudi en tjänst dermed, trodde sig verkligen förbättra dem. I sagde Cantional se vi den för Lutherkoralen så betecknande rytmvexlingen (jemf. nedan) utplånad, och sedan gärdet sålunda var uppgifvet fans för ständigt nya ändringar snart sagdt ingen vidare gräns, hvaraf följde att mel. Ein' feste Burg på det jemmerligaste blef maltraiterad. I Bronners år 1715 i Hamburg tryckta koralbok står hon i genomgående tredelad takt, tillika inblandad med andra obehörigheter, samt erinrande om de trippande stegen i dansmelodierna ur den tidens sångspel. Det var förmodligen efter denna källa som abboten, den åskundrande Vogler i sin koralbok inrättat vår melodi — också i genomförd trippeltakt, ehuru redan förut Zellbell med afseende å densamma i sin handskrifna koralbok visat eklatanta prof på bortkommenhet. Sveriges förnämsta koralpsalmbok, den af år 1695, hade dock gifvit henne en mera värdig hållning. Om 1819 års sv. form säger Beckman kort och träffande: »Hæffners åtgörande (vid mel. 124) bestod hufvudsakligen uti införande af lika långa noter, utan afseende å ordens kvantitet, uti utelemnande af åtskilliga öfvergångsnoter och uti meterns vaxning från jamber till trokéer». Härtill hafva B. V. Hallberg m. fl. anslutit sig, så ock Anjou och Törnvall, de senare dock med ett ytterligare sista utplånande af kvarstående originaltydelse (i slutet af 2 och sista versen). (Slutet följer.)

Adelina Patti hade ej längesedan en intervju med en reporter från Boston, till hvilken hon yttrade, att hon i Boston kände sig alldeles såsom hemma. »Här var skådeplatsen för mina första framgångar», sade hon; »ni kan tänka hur gammal jag måste vara, då jag sjöng här första gången 1859. Ser jag verkligen så ärevärdig ut?» Den artige reportern svarade, att om hon verkligen vore gammal, skulle hon också se så ut, »men som nu är fallet, har ni väl sökt framställa en skiss af er ärevärdiga fru moder i stället för er egen bild!»

Man säger att negrerna ha mycket sinne för musik och berättar att pianot trängt fram ända in uti Afrikas byar. Detta har gifvit en fabrikant af dessa instrument idén till ett nytt slag af sådana, så att säga mera afrikanskt; och vi tro honom på hans ord. Han ersätter alla de hvita tangenterna med svarta och tvärtom, så att de svarta utgöra flertalet. Detta smickrar negrerna på det allra högsta, hvilka alls icke vilja höra talas om några andra instrument, och fabrikanten kan knappast utföra alla beställningar han får.

Idén torde fabrikanten ha fått ifrån de gamla klaveren, hvilka, såsom man torde påminna sig, till klaviaturen liknade dessa negerpianon.

En konsert i —vall.

Visst var det vid midsommartiden...? Ja, jag kan inte påminna mig annat, då jag år 18... gjorde min första resa till Norrland. Jag var en glad konservatorie-elev på den tiden. Terminen var slut, och väl var det, ty jag mins, hur svårt det var de vackra majdagarna att samla sina tankar till att förstärkt skriva ett harmoniexempel, eller att hålla sig vaken under föreläsningarna. Men hvad som var ännu värre; jag hörde då till dessa pianolärare, som gå tretton på dussinet, och som meddela »grundlig undervisning» åt nybörjare för 75 öre i timmen. Huru påkostande det var att för dessa fattiga 75 öre plåga sig en hel timme med att trumfa musik i dessa, i vanligaste fall, fullkomligt omusikaliska skolpojkar och flickor på elfva eller tolf år, det kunnen I bäst fatta, I hundrade, som äro i samma vedermöda. Men jag hade skaffat mig en liten sparpennning genom dessa lektioner, trots det att de många opera- och konsertbesöken hade tagit djupa tag i den djupa börsens grunda innehåll. Och denna sparpennning skulle naturligtvis levas opp under sommaren, ja, det förstås. Och på så sätt kom det sig, att jag for till Norrland.

Jag hade en gammal vän, f. d. kamrat vid musikkonservatoriet. Han hade året förut blifvit musikdirektör och nu ifrågavarande är tillträdtt orgelnistbefattningen i den glada Norrlandsstaden —vall. — Kirre, så kallades min vän oftast, hade hört min blifvande resa omtalas, och skyndade sig att på det vänligaste invitera mig till sig, eller kanske rättare invitera mig i den familj, der han var inackorderad.

Skulle vi nu kasta en blick på de församlade musikkrafterna, så var min vän Kirre hemma i piano, orgel, fiol och violoncell. Fröken Rudborg, en ung dam från akademien, briljerade isynnerhet på piano men var heller inte så bortkommen på orgel. Den senast ankomne låtsades sjunga en smula basbariton och hade till lifstycke Gumberts »Sjöröfwaren». — O ädla smak! — Lagg här till att informatorn i huset, fastän han ej, såsom vi, hade studerat vid något konservatorium, märkvärdigt nog var en god violinist, och man kan känna sig någorlunda öfvertygad om att der skulle »göras musik». Och gjordt blef det också, dels hemma och dels små kyrkokonserter en famille i min vän orgelnistens residens, stadens kyrka. — Af det offentliga musiklifvet der i staden märktes för öfrigt ganska föga, och inskränkte det sig till en mässingssextett, som »tutade» på ett utvårdshus. Dock är att märka, att detta var under sommaren då naturen är idel lif och mänskligheten så godt som död. Om vintern är det tvärt om. Då naturen klädt sig i sitt hvita bärtäcke, nordan vräker snön i manshöga drivvor och dagen varar knappa fyra, fem timmar, då piggar nordbon opp sig och, för att särskildt tala om de goda —vallboarne, så

* Hans majestät tyske kejsaren har i ett förfogande anordnat att i år vid fyrahundraårsdagen af Luthers födelse (d. 10 november) skall i alla kyrkor och skolor, vid civila och militära gudstjänster sjungas den protestantiska kyrkans nationalsång »Eine feste Burg ist unser Gott».

hålla de ett ideligt ätande och drickande, dansande och musicerande hela vintern i ända. Man vill ha en konsert. Nå, det har sig ej så svårt. En framstående musikälskare uppmanas att knacka med sin taktpinne. Han gör det, och strax samlas kring honom från stadens alla kanter unga och gamla af båda könen till ett antal af bortåt 40 medlemmar. Det är stadens musikförening, som nu inöfvar åtskilliga storartade saker, och kort tid derefter gifves en storartad konsert med bal och supé på stadshuset. Se det är folk, som vet hur det skall gå till att roa sig. Och roligt ha de, rysligt roligt och lefva på vinterminnen hela sommaren tills vintern kommer igen och nya minnen fabriceras till följande sommar.

Men återvändom till mina vänner. — Jag nämde att musiklifvet i —vall var ganska dött under sommaren. Dock gafs verkligen under min vistelse derstädes en konsert i kyrkan, vid hvilken min vän Kirre biträdde med ett par orgelnummer, fröken Rudborg som accompagnatrice och undertecknad som — notvändare. Konsertgifvaren — eller kanske jag först borde tala om hans impresario! Ja visst, dennes tilltalande yttre fordrar en särskild beskrifning. Åh, han såg särdeles intelligent ut! — Föreställ er blott hans hår; det hade i det närmaste den der vackra, röda färgen, som våra bondstugor så ofta pråla med, och så väl upplagdt sedan, eller rättare sagdt uppställt. Ja, det gaf sin egare verkligen ett visst karaktäristiskt drag af uppåtsträfvande. Pannan var kanske något för låg, tre centimeter hög vid pass, och begränsades nedtill af ett par ögonbryn af samma lysande färg som hans chevelure och med dimensioner som ett par försvarliga knävelborrar. Derunder sutto troligtvis ett par ögon. Jag säger troligtvis, ty jag kom aldrig i tillfälle att se dem. Mannen i fråga hade nämligen till princip att aldrig se en människa i ansigtet, men det var nu ej mycket att undra öfver, ty de prydliga ögonbrynen voro honom, vid möjliga försök dertill, ett väsendtligt hinder. Hans ansigte för öfrigt var kopparfärgadt och öfversäladt af fräknar eller kopparr, jag mins inte så noga hvilketdera. Hakan var beklädd med en pryddlig »rättarkrans», d. v. s. ett skägg, som upptager hakans hela underdel. Det var af precis samma längd, styrsel och lysande kulör som håret och utgjorde en värdig afslutning på detta i sanning bildsköna ansigte. Då han ämnade säga något, drog han ned ögonbrynen, så att några strån lägo öfver näsan. Hufvudsvålen, som var ännu rörligare, drogs framåt, så att pannan endast bildade en smal, ljus strimma mellan håret och ögonbrynen, och öfverläppen kastades upp i närheten af näsan, blottande tvenne rader gulgröna tänder. Hans hållning och sätt för öfrigt voro bondens, dräkten norrbrolejonets; hans titel var teologie kandidat, men hans namn har tyvärr fallit ur mitt minne. — Mina läsare, han i någonsin sett en faun? Jag tror mig ha sett en,

klädd efter sista modet, det var denne impresario! Men hans vän, konsertgifvaren — om jag ej missminner mig, så hette han Lundberg — han var, allvarsamt taladt, en glad och ganska treflig kurre. Ett lifligt utseende och ett ännu lifligare sätt voro utmärkande för honom. Han hade förr i världen varit såpfabrikör och äfven gjort något pomada. Men af kärlek till konsten öfvergaf han sin fabrikation af nämde smygghetsbringande alster och skulle nu med det snaraste blifva en af Thalias prester. Ett liknande skutt ämnade visst också impresarion företaga. Denne närmade sig nämligen en gång Kirre, lät sin panna helt och hållet försvinna, tilltåpte näsborrarna med öfverläppen och tog skarpt sigte på min väns fötter. »Hvad säger herr direktörn om tiatern», yttrade han efter denna manöver med ansigtet, »ja' tycker förb— a mej, att ja' allti' har vare' anlagd för scen'». — »Ja, jag är öfvertygad», svarade min vän uppriktigt, »att ni utan maskering skall kunna uppträda som den onde.» — »Tror ni de'? Ha, ha, ha», skrattade den röde smickrad, och i det han själf förnöjd gnuggade sina händer tillade han: »ja de' tror ja' me'».

Hvad dessa herrar isynnerhet voro slängda i var att skryta och ljuga. I det förra var Lundberg, i det senare prestämnet öfverman. Men allt skedde med sådan färdighet och elegans, att det var ett sant nöje att höra dem, och dessutom hade de den utmärkta förtjensten att de ljögo så att det hördes, och det är minsann inte alla som göra det.

Efter dessa förberedande upplysningar kunna vi kanske öfvergå till själfva konserten.

Biljettförsäljningen hade gått raskt undan, jag tror på en kvarts timme. Det hade ej behöfts mer än sjuhundra åhörare till, och jag är säker om, att det hade blifvit en olidlig trängsel i templet. Men som åhörareantalet nu inskränkte sig till 36, så hade man god plats och var för en stund skyddad för den ute rådande höga värmen. Klockan sex skulle konserten börja, och femton minuter derefter började den också verkligen. Det var Kirre som nu först skulle låta höra sig på orgel, och han hade till inledning valt Lemmens' välkända Marche Triomphale. Säker på sin sak slog min vän an de väldiga ackorder, som inleda den storartade marschen. Men han hann ej längre än öfver de två första takterna, hvilka spelas *ff*, ty då han på öfre manualen började tredje takten hördes — »intet ljud». Notvändaren kastade en orolig blick på sin vän, denne några dito på stämmorna för att se, om dessa händelsevis ej skulle vara utdragna. Men allt var klart, och en stund gick under andlös tystnad. Plötsligt utropar Kirre: »skomakarn!» Jag måste fundera en stund, innan jag kunde påminna mig, att orgeltramparen var en gammal skomakargubbe, och ett ljus gick upp för mig: felet var hans! Som en pil flög jag bakom orgeln och der besannades mycket riktigt Kirres

förmodan. Gubben, som troligen var något dåsig af den tryckande sommarhettan, hade ej hunnit få ned alla tramporna. Men nu fick han så mycket mer fart i sig och trampade med förtviflans ansträngning. Då jag återvände framför orgeln, kastade jag en blick ner i kyrkan för att se hvad intryck detta afbrott möjligen gjort på publiken. Med undantag af en liten norrlandstös med blå ögon, blått hattflor och blå »vegaschal», ja en riktig liten förgät-mig-ej, som bitande i sin näsduk kastade på en gång oroliga och skälm-ska blickar upp åt orgelläktaren, fann jag att de öfriga 35 åhörarna intogo den lugnaste hållning, liksom om ingenting passerat. Antagligen trodde de, att de två föredragna takterna voro ett inledande preludium. Kirre började marschen på nytt, och gick den nu oklanderligt liksom konserten för öfrigt. Lundberg befans hafva en vacker och ganska omfångsrik tenorbaryton, och saknade ej heller föredrag. Den bedröfvade fadrens sista ord i den välkända arian: »Från Provence» ur op. »Den vilseförda», kunde han dock ha framsagt med mera smak, och ej räbbat igenom sextondelarna på ett sätt, som påminde om en person, som ramlar ner för en trätappa. Men för öfrigt gjorde han sina fem nummer bra och romancen ur Mignon, tredje akten, verkligen berömvärdt. Fröken Rudborgs accompagnement var, som man kunnat vänta sig, smakfullt och behagligt. Kirre spelade, utom ofvan nämnda marsch, ett Allegro i D-dur af Mankell, som han gerna hade kunnat repetera några gånger till, och skomakaren orgeltramparen mankerade ej mer i sina fötters verk. Alt var expedieradt på tre kvarts timme, så att kl. 7 strömmade »massan» från konserten. —vallposten, som naturligtvis fått fribiljetter, och man och man emellan sades ha varit representerad af redaktörens köksa och barnpiga, var särdeles nådig i sin kritik och nämde ingenting om afbrottet i början. Naturligtvis hade de goda tjensteandarna haft samma uppfattning som trettitre andra åhörare.

Dagarne gingo och snart tänkte man ej mera på Lundberg och hans röde vän. Den ende, som kanske hade dem i ett mera varaktigt minne, var åkaren, som skjutsat det vid konserten begagnade pianinot till och från kyrkan, och som de värde herrarne på något besynnerligt sätt hade glömt bort att liqvidera. Nå, man kan ju inte undra på det; så der på resor har man så mycket att tänka på. Och att man glömmar liqvidera en åkare, när man gifvit en konsert, som inbringat sjutton och femtio och som kostat några och trettio kronor, det kan man ju finna helt naturligt. Jag har hört talas om personer, som glömt sitt hjerta qvar på ett ställe, och det är då mycket värre; och jag har också glömt något: jag skulle ju ha slutat för länge sedan!

Hugo L.—t.

Brefkort från Sydsandinavien.

Malmö, i juli.

Lund har ju blifvit kallad »de unga gubbarnes» stad, och dock lär vegetationen der vara så stark, att en käpp grönskar om den sättes ned i jorden. Det som der mest fångslar främlingen är den nyrestaureerade domkyrkan och de nybygda läroverkshusen. Dessa hafva nu tack vare intendenten Zetterwalls konst nått sin fullbordan. Dock återstår vid domkyrkan i fråga om det inre ännu åtskilligt, som efter hand kommer att fullbordas: takmålningar och nya stolar m. m. Som en brist må anmärkas, att kyrkan saknar ett — tornur. På den yttre fasaden af tornet finnes ingen lämplig plats för att placera en klocktafla, och malicen berättar att kyrkostyrelsen helt primitivt satt en karl inuti tornet, den der natt och dag med en hammare slår på timklockan. Knutsbröderna lära hafva fått den äran att uti tornet insätta en ringklocka, som endast vid högtidliga tillfällen får begagnas mot särskild afgift till sällskapet.

Malmö är åter den »unga» staden. Allt sedan Malmö fått jernvägsförbindelse har dess utveckling allt mer och mer förstorats, så att redan inom få år staden gjorde anspråk på hedern att få räknas som rikets tredje. Den har också sin lilla teater med musikkapell, fastän våra stora artister från kongl. operan i Stockholm försmädde att besöka den och taga emot den offergåfva Malmöborna erbjödo sig att lägga på konstens altare. I följd af sin utveckling har staden delats i 3:ne församlingar, och tvänne kyrkor, en nyrestaureerad och en alldeles nybygd, hafva tillkommit, nämligen: Caroli och S:t Pauli. Uti båda dessa kyrkor har orgelbyggaren Lunddahl i Malmö byggt nya orglar. Orgeln uti Caroli var färdig för två år sedan, men synemännen hade några graverande anmärkningar att göra mot densamma, en återsyn gjordes men felen voro likväl vid densamma icke afhjelpa. Det oaktadt stämde orgelbyggaren Lunddahl det förenade kyrkorådet i Malmö för att utfå full likvid för orgeln. Som hans anspråk ogillades af rådhusrätten, säges han nu hafva vädjat till högre rätt. Vid vårt besök på platsen togo vi närmare kännedom om den mycket omtalade orgeln. Densamma skall ega 25 stämmor, men befunnos nu blott nio af de 25 vara ljudande; de öfriga voro fastkopplade så att de icke kunde andragas, och upplystes det att dessa stämmor alltid stå stumma! För skötsel af denna orgel lär herr Lunddahl i årligt arvode begära 1200 kr. Densamma kan dock ännu ej anses fulländad, ty hvad lufttillgång och anslag beträffar är ännu mycket öfrigt att önska innan den kan fullt motsvara tidens fordringar: vädret är knappast tillräckligt för de nu tillgängliga stämmorna.

I S:t Pauli nya kyrka har samma orgelbyggare välvilligt »skänkt» en orgel till församlingen, med vilkor att församlingen bekostar — fasaden. Denna fasad

står emellertid till 5,500 kr, hvartill kommer golf under orgeln med 1,800 kr. Denna orgel blefvo vi ej i tillfälle att få höra och kunna således ej yttra oss om densamma. —

Och nu — en tripp till Köbenhavn!

Uti Danmark göras stora uppoffringar i och för kyrkosångens befrämjande, i många kyrkor underhålls och öfvas en fyrstämig kyrkokör, ja! särskilda skolor i och för kyrkosången påstås finnas der, och sången öfvas flitigt äfven uti allmänna skolor. En särskild sånginspektör öfver sångundervisningen är antagen, hvilken större delen af sommaren gör inspektionsresor speciellt för sång; därför hör man ock öfver allt i Köbenhavns kyrkor att menigheten med lif och lust deltagar i psalmsången. Detta gör på främlingen ett mäktigt intryck och väcker längtan, att här i vårt goda Sverige det en gång må komma till ett bättre förhållande just i fråga om psalmsångens öfning och förbättring.

Då man nämligen sedan kommer till en svensk kyrka och hör huru här kyrkosången utföres, märkes skilnaden: i Danmark lägges hufvudsakligen an på sången, i Sverige på orgelspelet. Detta faller i öronen t. ex. då man besöker Göteborgs domkyrka, hvars (qvinliga) organist spelar sina koraler dels tempo rubato, dels med inläggande af skalfrämmande harmoniintervall, sannolikt för att färglägga de olika känslöstämningarna i psalmstroforna; då deremot Professor Gade sökte att endast leda sången genom sitt orgelackompagnement, enkelt och flädfritt, melodien med starkare stämmor, samt — rytmiskt, hvilket gick förträffligt, trots att hvad våra rytmhatare behaga predika om motsatsen.

På konstnärsfesten i Köbenhavns Tivoli den 7 juli gaf den Dahlska orkestern en »Symphonie poetique» op. 29, n:o 1 i F-dur af Asger Hamerik (se denna tidning n:r 7 d. å.), en komposition, som förvisso förtjenar att höras om ännu en gång, och vore önskligt om den kunde komma till uppförande på Stockholms symfoni-konserter i vinter. —a.

»Musikstolar — ja sådana finnas verkligen», säger Oscar Comettant i sin bok om expositionen 1867, »de äro icke ett påhitt af mig, jag har sett dem annonserade i tidningarne, och de ha stor utsigt att bli omtyckta och spridda öfverallt. Tänk så bekvämt och behagligt! Man sätter sig på cavatinan ur »Barberaren», man sträcker ut sig på sextetten ur »Lucie», man hvilat på trion ur »Wilhelm Tell» och man lyssnar utan minsta besvär till den melodi, för hvilken man har att tacka den specifika vigten hos dessa stolar.

— Hvad M:me X. roade mig i går med sin Casta divaaria.

— Hon sjunger då, M:me X?

— Nej.

— Hon spelar piano, utan tvifvel?

— Nej, icke håller.

— Då måste det vara harpa?

— Ännu mindre.

— Violin då, violoncelle, gitarr, kontrabas ...

— Ingenting af allt det der: hon satte sig; men hvilken kraftig ton!

Ny teori om den grekiska musiken.

Rudolph Westphal, den ryktbare tyske filologen och metrikern, har nyligen utgivit en diger bok, benämd Aristoxenus von Tarent, Melik und Rhythmik des classischen Hellenenthums, hvilken, på samma gång den utgör en öfversättning med kommentarier från Greklands förnämste musikaliske skriftställare Aristoxenos, tillika ställer den forngrekiska tonkonsten i en i flere fall ny belysning, som särskildt genom talrika jämförelser med vår nuvarande musik varder af största intresse för hvarje musikaliskt bildad. Ja, i en punkt, nämligen i fråga om rytmen, går Westphal till och med så långt att påstå, det Aristoxenos borde vara lagstiftare ännu för vår tid. Hörom huru han säger:

Handen på hjertat, I store och små komponister, skalderna inbegripna, veten I, att eder Musa låter er komponera och dikta i inga andra kola (rytmiska satser) än just dem, hvilka redan för öfver 2000 år sedan den förträfflige tarentinaren har upptecknat på grund af den klassiska hellenismens musiska konstverk? Veten I, att I ej kunnen bilda era perioder och strofer på annat sätt än grekerna? Att äfven de versfötter, i hvilka er vokalo- och instrumentalmusik rör sig, enligt konstens egen inneboende anda ej äro och kunna vara andra än i hellenernas musiska konst, den 3-, 4-, 6-taktiga versfoten? Och att era kola enligt samma nödvändighet städse äro en multipel af dessa tal, fullständig eller katalektisk?

Icke blott teoretiskt utan äfven praktiskt — fortsätter Westphal — kunde Aristoxenos' föredrag blifva af betydelse för vår musik, om dirigenter och virtuoser ville göra sig mödan att tillägna sig dem. Vi skulle då höra vår musik rytmiskt, hvilket nu på sin höjd är fallet med vokalmusiken, men så godt som icke alls med instrumentalmusiken. (Häri har Westphal rätt: vårt utförande af instrumentalmusik »fraseras» i allmänhet icke tillräckligt skarpt, hvarföre den ock för mindre musikaliska öron låter som ett sammelsurium.) I vokalmusiken blifva de utförande genom sjelfva textorden uppmärksamgjorda på gränserna för satser och perioder och kunna ej underlåta att bringa dessa gränser till gehör. Der tager man ännu ej anstöt af att gå utöfver taktstrecken för att komma till det rytmiska afsnittets verkliga slut, hvilket nästan aldrig sammanfaller med taktstreckets, som å sin sida ej skall annat än markera den starkaste accenten:

Keine | Rüh bei Tag und | Nächt.
Bäche von gesalzenen | Zä'hren.
In | diēsen heiligen | Hällen.

Men hur skall man i instrumentalmusiken kunna upptäcka gränserna för satser och perioder? Taktstreckets är här som i vokalmusiken nästan aldrig satsgräns. De äldre komponisterna utmärka aldrig dessa gränser genom legato-tecken, och deras senare utgifvare, äfven

Hans v. Bülow, ha i flere fall angifvit dem falskt. Man lär blott ur studiet af Aristoxenos att med säkerhet bestämma dem.

W. påpekar vidare vigten af att iakttaga cesuren, den manliga eller qvinliga — såsom tecken hvar på han för sin del vill i koraler bibehålla fermaterna, något som dock synes oss onödigt och i alla fall endast antagligt under vilkor att dessa sättas öfver pauserna mellan versraderna och endast beteckna en ytterst kort tidsförlängning t. ex., som W. själf medgifver, blott en — samt angifver derefter huru han i sin egen rytmiska upplaga af Bachska fugor anbringat rytmiska fraseringsstecken, nämligen ett komma efter kolagränserna och två komma efter periodgränserna.*

Vi erinra oss här en gång för alla, att W. med perioder menar det samma som vi, och med kola det som vi kalla rytmiska »satsar» eller »halfperioder». Han fortsätter:

Liksom vid slutet på en vers legatot afbrytes och andan hemtas, så skall äfven i instrumentalmusiken inom hvarje kolon herska så vidt möjligt ett legatoföredrag, som först vid slutet af detsamma upphäves. Och om blott i den ena stämman inträder ett kolonlut, under det den andra stämman fortsätter, så torde legatoupphållandet i den förra böra medföra i den senare ett lindrigt ritardando (= Aristoxenos' »irrationalitet»); dock är detta beroende af styckets karakter.** Ett sorgfälligt iakttagande af kolagränserna, det må nu ske på hvad sätt som helst, gifver åt instrumentalmusiken en reliefartad klarhet; det öfverflyttas på den musiska konsten något af plastikens väsen, hvari grekerna stå på en för alla tider oupphinnelig höjd. Melodien skall genom skarp rytmisering blifva genomskinlig och klar, skall mot rytmens energi utbyta den grumliga sentimentalitet och tanklöshet, som man betecknar såsom elegant ledighet och i hvilken nervösa personer och musikaliska medelmåttor känna sig väl. — Och om man på detta sätt utmärkte kola, så kunde man utmärka den högre periodiska enheten genom crescendoföredrag för den första halfperioden och diminuendo för den andra.***

Westphals praktiska hjälpreda vid tydningen af Aristoxenos' rytmiska teorier är framför alt Sebastian Bach, och han har redan för några år sedan utgifvit en »Allgemeine Theorie des musikalischen Rhythmus seit J. S. Bach». Den Aristoxeniska och den Bachska rytmiken — påstår W. — stå i ett rent af underbart förhållande. Bachs rytmik är utan den Aristoxeniska ej begriplig, men

* Ett dylikt komma ser man ofta i fransk operamusik som tecken för andhemtningen.

** Xaver Scharwenka angaf, som vi minnas, ofta fraseringen både genom att lyfta handen och att ritardera, hvarigenom t. ex. appassionatens första sats fick en fräppant ny belysning.

*** H. Riemann har upptagit alla dessa Westphals förslag och närmare utvecklat dem i Musikalisches Wochenblatt.

omvänt kunde den Aristoxeniska utan Bach endast i sina mest elementära lärosatser begripas. Bachs »wohltemperirte Clavier» är liksom exempelsamlingen till Aristoxenos. Hvad denne store tänkare uppbyggt på grundvalen af grekiska konstens rytmopoji, det skapar ännu en gång den store konstnären Bach utan att veta något om de gamle och blott i följd af sin congenialitet med de klassiska konstnärerna, i det att under historiens kretslopp skönhetsidéen hos den grekiska andan upprepar sig hos den kristligt moderna.

Westphals tanke att göra en forn-grekisk teoretiker till lagstiftare vid analysen och utförandet af vår tids rikt utvecklade tonverk, komponerade 2000 år efter grekernas föga utbildade musikfragment och af tonsättare, som om de gamles rytmik ej haft någon aning, har kanske just genom sin oerhörda dristighet någonting omotståndligt tilltalande. Den relativa sannolikheten för det riktiga i en sådan idé ligger naturligtvis främst i antagligheten deraf, att menskligheten är ett helt med liknande skönhetsbehof och analoga former för dess tillfredsställelse äfven under de mest olika tider. Men detta medgifvet, så får man dock icke blunda för faran af konstruktion à priori, utan bevislig historisk uppgift om huru en Bach eller Beethoven själfva tänkt sig fraseringen af sina rytmiska afsnitt. Men till och med antaget att efterverlden, oberoende af tonsättarnes egna okända afsigter, kan spekulera sig till en estetiskt riktig frasering af deras musik, så kvarstår dock faran af en oriktig tolkning genom att pålägga denna musik ett främmande fornåldrigt schema, hvars detaljer ej alltid nödvändigt behöfva passa in, äfven om de rytmiska grundsatserna äro väsentligen desamma. Vi skola i det följande se, att det sista verkliga är fallet och det i en öfverraskande grad, enligt hvad W. segerrikt uppvisar. Men trots detta påstå vi, att W. grundligt misstagit sig i en rytmisk indelning sådan som denna (i largot af Beethovens essdursonat op. 7):

Enligt denna indelning skulle den första klammern sluta med periodgräns (") och bilda ett kolon, som af W. benämnes »Paion epibatus», emedan det har samma kvantitet och betoning som denna versform: $\frac{1}{1} - \frac{2}{2} \frac{3}{3} \frac{4}{4} - \frac{5}{5}$. Hela den andra klammern skulle tillsammans utgöra ett kolon, som motsvarar versformen »Stor epitrit»: $\frac{1}{1} \frac{2}{2} - \frac{3}{3} \frac{4}{4} \frac{5}{5} - \frac{6}{6} \frac{7}{7}$. Låt gå nu för första klammern; den bildar tydligen en fras för sig. Men huru kan

man låta hela den andra klammern löpa ihop till ett helt, då ju tydligen en bestämd gräns måste tänkas mellan dess inledningstakt och det sedan på ass börjande temat, hvilket nu inträder i ny tonart (Dess), med ny beteckning (tenuto) och med nytt ackompagnement (staccato), alt saker som visa att tonsättaren själf just här (framför siffran 3) velat sätta fraseringsgränsen? Inledningstakten är ju ingenting annat än — en inledning, en öfvergång, ett »hör på!» framför en berättelse, ett mellanspel mellan sångstroforna, en snirkel som fyllnadsgods mellan två själfständiga partier af en bygnadsfasad. Och äfven om man vill så nära som möjligt förbinda själfva temat med den inledande modulationen, så är dock mellan dem alltid en så pass väsentlig skilnad, att båda omöjligen kunna sammanräknas såsom tillhörande en enda fras.

Men hvad är då orsaken till Westphals falska tolkning? Jo, emedan han funnit att i en del grekiska verser (Oed. Rex 483—497 Dindorf) Paion epibatos plägar omvexla med stor epitrit, så skall samma rytmiska växling låta sig igenfinnas äfven i den moderna musiken — och Beethovens largo råkade blifva offret.

Vi ha med detta exempel bland många velat varna för att blindt tro Westphal på hans ord, så förledande spirituella än hans aperçuer äro och så rättvist uppteende de än väckt i Tyskland. Den sunda musikaliska instinkten i förening med estetikens och logikens grundlagar vare alltid första handledningen vid utforskandet af tonsättarnes riktiga frasering. Sedan skall icke nekas, att i invecklade fall, der instinkten icke räcker till och tvetydighet kan uppstå, mången god fingervisning kan erhållas från de gamles rytmik, hvilken åtminstone i fråga om rika och omvexlande versformer kan vara en föresyn för vår. — För öfrigt har W. inlagt en ovansklig förtjenst redan derigenom, att han öfver hufvud bragt på tal den försummade frågan om musikalisk frasering.

Vi skola framdeles meddela ett och annat vidare ur hans digra arbete. A. L.

Inbällningens makt. Följande berättas om den berömda tenorsångaren Roger. Sedan en längre tid tillbaka hade han vant sig att döfva de smärtor, hvarför han slutligen dukade under, genom talrika morfininsprutningar, hvilka så småningom ökades till ett antal af 17 för hvarje dag. Men detta medel började att verka till den grad skadligt, att man på sista tiden i stället för morfin insprutade, den sjuke ovetande, rent och friskt källvatten. Sångaren märkte intet och fortfor att begagna sig af insprutningarna, och egendomligt nog trodde han sig efter hvarje vatteninsprutning erfara lättnad i sina smärtor.

Man frågade en dag Auber hvad han i allmänhet tänkte om »blåstrumpor».

— Mon dieu! svarade han, det beror ju helt och hållet på hvad ben som finnas i dem.

Från in- och utlandet.

K. teatrarne. Bland nya arbeten, som äro i fråga att under den kommande säsongen upptagas på Stora teatern, nämnes Sofokles' *Antigone*, med musik af Mendelssohn. Repri-ser äro tillämnade af Midsommarnattsdrömmen. Repetitionerna på de k. teatrarne börja den 24 dennes.

Teaterabonnement i Köbenhavn. Här om hafva de stora tidningar haft att meddela åtskilligt, hvaraf vi önska i vår tidning fixera följande: Då vår k. teater lär ämnas gifva abonnemangsföreställningar blott tre gånger i veckan, har k. teatern i Köbenhavn dubbla antalet, och de 81 logerna äro likväl alltid upptagna redan vid spelårets början, så att teatern derigenom kan redan vid den tiden beräkna åtminstone allra största delen af sin inkomst under året. Under senaste spelåret gaf k. teatern i Köbenhavn 260 föreställningar, och af dessa voro 221 abonnemangsaftnar. Der uppfördes 50 stycken, nämligen 35 skådespel (27 original) och 15 operor (af hvilka 2 original); dessutom 8 balletter, 5 dans- och 3 musikdivertissemanger. Inkomsten af samtliga föreställningar var 690,003 kr. De sammanlagda inkomsterna uppgingo till 731,627 kr. Utgifterna stego till 794,031 kr., men underbalansen, 62,674, uppkom till största delen genom de reparationer, som verkställdes, så att den egentliga underbalansen var icke fullt 2,000 kr. Utan abonnemang hade inkomsten sannolikt icke stigit så högt.

En Sångarfest, den första i sitt slag i Danmark, tog den 5 sin början i Köbenhavn. Dit anlände då 24 af Jyllands sångföreningar för att sjunga till sammans med 17 af Köbenhavns, så att sångarskarorna lära räknat vid pass 1,400 man.

På Kasinoteatern i Köpenhamn börjas den 15 dennes en serie italienska operaföreställningar med Verdis »Ernani» till introduktionsopera. Efter »Ernani» följer samme tonsättares »Un ballo in maschera» (Maskeradbalen).

Fröken de Reszké, en af framlidna fru Henriette Nissens-Salomans mest framstående elever och numera ansedd som en af Europas förnämsta sångerskor, har nyligen avslutat ett gästspel i Warschau samt skänkt derutöfver hela sitt honorarium för det samma, eller 35,000 rubel, till stadens fattiga.

Anton Rubinstein har återvänt till Petersburg och ämnar tillbringa sommaren på sin villa i Peterhof för att fullborda några större arbeten. I höst tänker konstnären återvända till Tyskland för att leda första representationen af sin »Sulamith» i Hamburg och medverka vid andra abonnemangskonserter i Berlin. — Ryktet har förmått, att Rubinstein i höst äfven skulle besöka Stockholm och konserter här, hvilket torde ske på resan till Hamburg. Mätte detta rykte förverkligas! Efter en sådan musikalisk högtid längtar väl hvarje människovän i vår hufvudstad och mången äfven utom densamma.

Franz Doppler, den gamle hofkapellmästaren i Wien, har träffats af ett slaganfall, och hans tillstånd lär vara mycket betänkligt.

Theobald Rehbaum, kompositör till den komiska operan »Don Pablo», som för två år sedan gafs i Dresden, har fullbordat ett nytt verk: »Das steinerne Herz» (text efter W. Hauff). Operan är redan antagen för Stadt-teatern i Leipzig och för teatern i Magdeburg.

Paris. Massens nya opera »Manon Lescaut» kommer att vid slutet af detta år eller i början af nästa att gifvas å Opera Comique med Fru Marie Heilbronn i titelrollen.

London. Man umgås här med den planen att under nästa säsong gifva Wagners »Parsifal» i Albert Hall, helt och hållet men blott såsom konsert i form af en andelig kantat utan kostymer och dekorationer eller något som helst sceniskt arrangement. Körerna skola utföras af Albert-Hall-kören. Mr Barnby skall fungera som dirigent; om utförandet på sådant sätt är möjligt synes mer än tvifvelaktigt, helst som Wagners arfvingar aldrig skola tillåta något sådant och lagligt berättigande dertill således ej kan erhållas.

Berlin. Om villkoren för uppföringsrätten till Wagners »Nibelungen» meddelas följande: Angelo Neumann erhåller i ett för allt 20,000 mark; för hvarje föreställning tillfaller 10 pret af dagens inflytande medel och 5 pret af abonnemang Richard Wagners arfvingar.

— Dr Gunz, den förträffliga dramatiska sångaren och romanssångaren, flyttar sin bostad från Hannover till Berlin efter att ännu några gånger ha sjungit på hofteatern i Hannover. I Berlin kommer han att verka såsom konsert-sångare och öppna en sångskola.

— Herr Ferdinand Wachtel (son till Theodor W.), som för närvarande åstadkommer verkliga knalleffekter, i ordets rätta bemärkelse, med sin »Postillon från Lonjumeau» har avslutat ett treårigt kontrakt med direktör Stägeman vid Leipzigs Stadtteater, i hvilket han tillförsäkras mycket fördelaktiga villkor.

Milano. Kvartettsällskapet har som pris-ämne för i år bestämt en trio för Piano, Violin och Violoncell i fyra tempi. Af 44 insända arbeten blefvo två erkända som prisberättigade, af hvilka det bästa hade till upphofsman Joseph Martucci i Neapel, det dernäst bästa en konstnär från Berlin. Då emellertid enligt stadgarne främlingar ej få konkurrera, vann det tredje i ordningen priset; kompositörens namn (motto: »cuore et arte» är ännu ej känt).

Hamburg. Direktör Pollini förbereder till nästa vinter några intressanta nyheter för Stadt-teatern. Så skall för första gången gå öfver denna scen »Sulamith» af Anton Rubinstein, »Colomba» af Mackenzie och »Der Schleier des Profeten» af Stanford.

Koblenz. Härvarande konsertsällskap har firat sitt 75-års-jubileum. Det stiftades på den tiden, då Koblenz hörde till Rhein- och Mosel-departementet och den i den store korsikanarens tjänst stående prefekten Leray-Marnesia erkände det den 7 April 1808 såsom musikinstitut under fastställande af vissa förvaltningsstadgar och med anslag ur stadskassan. Den egentlige stiftaren var en tysk Joh. Andr. Anschütz (en onkel till hoforganisten och hofkapelldirektorn i Trier), en fint bildad man, till yrket jurist, men en äkta musiker, hvilken såsom pianist, snillrik improvisatör och tonsättare gjort sig ett glänsande namn i konsthistorien. Han förenade med konsertinstitutet en sång- och instrumentalskola till bildande af krafter för konserterna. Hans efterträdare ha varit hans ene son (en kort tid) och vidare Joseph Lenz (dirigent till 1865) Dr R. Hasenclever, Max Bruch och Rafael Maszkowsky, hvilken för närvarande är dess direktör.

Bayreuth. Festspele för i år avslutades d. 30 Juli. Antalet besökande ökades för hvarje gång, och den finansiella framgången såges vara tillfredsställande. Utförandet har äfven i år helhets med bifall af Wagnerianerna. Främst af de spelande stå naturligtvis Fru Materna och den oöfverträffliga Scaria (Gurnemann), öfriga hufvudroller innehades af herr Siehr (Gurnemann), Winkelmann och Gudehus (Parsifal), Fuchs, Degele (Klingsor) och Reichmann (Amfortas); fröken Malten berömmes i Kundrys rol, blomsterflickornas kör har äfven i år varit förträfflig, hvilket dock ej kan sägas om Gralsriddarnes

kör. Kapellmästarna Levi och Fischer, ballettmästar Fricke och maskinmästaren Brandt hafva äfven detta år hedrat sig.

Dödsfall.

Boieldieu, Adrien, kompositör, son till »Hvita Fruns» berömd tonsättare. B. skulle i dessa dagar få en sin opera »Phryne» uppförd å Renaissance-teatern. Han dog 90 år gammal.

Doppler, Franz, flöjtist och komponist, född i Lemberg 1821, † d. 27 juli i Baden nära Wien. Hans fader, som var hautboist vid hofteatern i Warschau, gaf honom hans första musikaliska undervisning, och som flöjtist slog han sig sedan ned vid teatern i Pest. De sista tjugufem åren verkade Doppler vid hofoperan i Wien dels som soloflöjtist, dels såsom kapellmästare och balettdirigent. Af hans operor, dem han började komponera i Pest, gjorde den ungerska operan »Ilka» största uppeend. Öfriga operor af honom äro »Wanda» (i polsk stil), »Die beiden Husaren», »Judith», hvartill kommer musiken till balletten »Melusina», från sista säsongen, som väckte stort bifall.

Fahrbach, Joseph, flöjtist och kompositör för sitt instrument, d. 1/6 i en ålder af 79 år. Han var länge anställd vid hofoperan i Wien och förestod på sista åren en musikskola.

Forberg, Friedrich, violoncellist, sånglärare, organist m. m., d. i Düsseldorf 8/6, vid 67 års ålder. F. har författat en violoncellskola och varit mycket verksam som komponist.

Leonhard, Julius, f. 1810 i Lanbau (Schlesien) död i Dresden, pianovirtuos och komponist samt musikpedagog, egnade sig, efter slutade universitetsstudier, på Mendelssohns och Marschners uppmaning åt musiken och lefde såsom musikus först i Leipzig; var 1852—59 konservatorilärare i München och sedan i Dresden, till dess han 1873 tog afsked och slog sig i ro derstädes. Hans oratorium »Johannes der Täufer» har flere gånger givits med bifall.

Zopff, Hermann, professor, f. 1820 i Glo-gau, † i Leipzig d. 12 juli. Z. lefde först i Berlin, der han studerade musik vid Stern'ska konservatoriet, flyttade 1864 till Leipzig och öfvertog efter Brendels död redaktionen af »Neue Zeitschrift für Musik». Såsom komponist har han ej gjort sig något namn.

En kejsarlig konstvän. Om kejsar Nicolaus berättar sångerskan Lablache i sina »Minnen» följande: »Jag debuterade i Petersburg som Maffio Orsini i »Lucrezia». Hela hofvet var närvarande. Jag blef framropad 3 gånger. Efter andra aktens slut kom kejsar Nicolaus ned på skådebanan. Han tackade först Grisi (Lucrezia) och derefter vände han sig till mig med ett visst faderligt leende: »Mitt kära barn, ni är mycket söt och det gläder mig verkligen att ha er här i Petersburg, men ni måste laga så att ni blir litet fetare!» — Jag tillstår, att jag var fasligt mager den tiden och min pagedrätt bidrog visst icke att dölja min kantighet. Dagen derpå kommo generalintendenten och några kammarherrar, som hört kejsarens anmärkning, till mig och förklarade, att jag i alla händelser måste ha bättre — vador, när jag uppträdde härnäst. Men hvar taga dem? Jag telegraferade till Paris och inom 4 veckor hade jag mina vador. Då jag andra gången uppträdde i Lucrezia var kejsaren också till stades. Under en mellanakt kom han ned till oss. Pekande på mina ben, sade han skrottande: »Nu tycker jag bättre om er. Hvar har ni fått edra vador ifrån?» »Från Paris», svarade jag med sträng militärisk helsning.

Tondöfheten är en företeelse på hörsel-sinnet område, som motsvarar färgblindheten på synsinnet. Prof. Allen har nyligen iakttagit detta fenomen hos en individ, hvilken icke ens med den ansträngdaste uppmärksamhet förmådde särskilja tvänne anslagna närliggande toner på pianot, utan uppfattade dem såsom likljudande; han hör ingen dissonans vid en samtidigt anslagen sekund. Lika litet finner han någon skilnad mellan C och E eller mellan C och G. Han kan icke särskilja tonerna med mindre än att de ligga öfver en oktav aflägsnade från hvarandra, och om afståndet går öfver två oktaver, hör han skilnaden något tydligare. För öfrigt är hans hörsel god; han kan skilja höga och låga toner och eger ett utbildadt takt-sinne.

INNEHÅLL: F. von Flotows minnen. — Vår Gud är oss en väldig borg. (Forts.) — En konsert i —vall. Af *Hugo L-t.* — Brefkort från Sydskindina-vien. Af —a. — Ny teori om den grekiska musiken. Af A. L. — Från in- och utlandet. — Dödsfall — Annonser.

Annonser.

En rutinerad musiker, Violinist och Altviolist, söker till 16 inst. September eller 1 Oktober ett varaktigt engagement, eventuellt till konstresor. Anbud torde benäget insändas före 1 Sept. under adress H. St., Poste restante.

Pianostämning

utföres af kompetent person vid anmälan i

HUSS & BEERS Musikhandel.

I **HUSS & BEERS** Musikhandel, Gustaf Adolfs torg 8, samt hos öfrige Musikhandlare:

"Chemin faisan".

6 Morceaux pour piano

par **Benjamin Godard.**

1. En courant.....	1: 50
2. En pleurant.....	1: 25
3. En chantant.....	1: 25
4. En causant.....	1: 50
5. En riant.....	1: —
6. En valsant.....	2: —

Utmärkta (rena och hållbara) Italienska Strängar

af årets tillverkning, i parti och minut i

HUSS & BEERS
Musikhandel.

- 2 Violiner
1 Alt-Violin
1 Violoncell

alla af *C. F. W. Otto's* renomméerade tillverkning säljas billigt genom

Huss & Beers Musikhandel.

Obs.! Instrumenten sändas *icke* till påseende till landsorten.

HUSS & BEERS Musik-Lånbibliotek, Gustaf Adolfs torg N:o 8.

Obs.! Abonnenter å landet erhålla under sommarmånaderna dubbelt antal häften vid hvarje ombyte.
Abonnement för 1 månad kostar endast 2 kronor.

Abonnement för 3 månader kostar endast 5 kronor.

I Sverige

försäljes mina

Flyglar och Pianinos

endast genom

Herrar **J. DANNSTRÖM & Co,**

Stockholm,

tillkännagifves härmed,

Julius Blüthner,

Leipzig.

Praktperm

till

Svensk Musiktidning

(årg. 1881 och 1882)

erhålles genom rikets samtliga hrr musik- och bokhandlare

å 2 kronor

samt från lager i

Huss & Beers Musikhandel.

OBS! Bunden i denna eleganta och stilfulla perm (i rött, guld och svart eller blått, silver och svart) är tidningen en prydnad för hvarje salongsbord.

Piano- och Orgelmagasinet

N:o 8 Arsenalsgatan N:o 8

midt emot Kongl. Stora-teatern

har att erbjuda stort urval af *Flygelpianon*, *Pianon* och *Taffelpianon* samt *Orglar*.

Äldre instrument öfvertagas vid köp af nya.

Stämning och *reparation* af såväl *Pianon* som *Orglar* verkställes.

Delar till orgelharmonium, såsom *tungor* (spel), *registerskyltar*, *klaviaturben*, *tonlådor* m. m. till billiga priser.

Fullständiga priskuranter erhållas gratis.

Stockholm, IVAR HIRSCH.

f. d. Abr. Hirschs Pianomagasin.

Att vi i Sverige

försälja våra

Flyglar och Pianinos

endast genom

Herr **Aug. Hoffmann**

i Stockholm

tillkännagifves härmed.

Steinway & Sons

NEWYORK.

Kongl. Musik-Konservatorium i Leipzig.

Med Michaeli d. å. begynner en ny undervisningskurs. **Onsdagen den 3 Oktober** från kl. 9 f. m. eger mot-tagningspröfnings rum.

Undervisningen omfattar harmoni- och kompositionslära, pianoforte, orgel, violin, viola, violoncell, kontrabas, flöjt, oboe, klarinett, fagott, waldthorn, trumpet, basun, harpa, — i solo-, ensemble-, quartett-, orkester- och partiturspel; direktion-öfning, solo- och körsång samt lärometod, i förening med öfningar i offentligt föredrag; musikens historia och estetik; italienska språket och deklamation.

Honoraret för undervisningen utgör årligen 300 mark, hvilka betalas i tre terminer, påsk, michaeli och jul, med hvar gång 100 Mark. i förskott. Dessutom betalas 9 mark receptionspenningar och hvar år tre mark till institutstjenaren.

Utförliga prospekter utlemnas fritt af direktoratet, men kan äfven erhållas genom hvarje bok- och musikhandel i in- och utlandet. **Leipzig** i Juli 1883.

Direktoratet för det Kongl. Musik-Konservatorium.

Dr OTTO GÜNTHER.